

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişki uzun yıllardır tartışmaların odağında yer almıştır. Merkezi yönetimin, anayasa ve ilgili kanunlar çerçevesinde yerel yönetimler üzerinde uyguladığı idari vesayet denetimi, yerel demokrasinin sınırlarını belirleyen önemli bir mekanizmadır. Bu denetimin amacı; yerel yönetimlerin kalkınmayı hızlandırıcı, merkezi yönetimin yükünü hafifletici ve etkin bir yönetim anlayışını teşvik edici bir rol üstlenmesini sağlamak olmalıdır. Ancak bu denetimin keyfi ve demokratik hukuk devleti ilkelerine aykırı bir biçimde uygulanması, vatandaşların demokratik sisteme olan güvenini zedelemekte, katılımı azaltmakta ve yerel sorumluluk bilincini ortadan kaldırmaktadır.

Ne yazık ki, Türkiye’de 15 Temmuz hain darbe girişiminin ardından ilan edilen Olağanüstü Hal Dönemi’nde çıkarılan 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile belediyelere “kayyum” atanması uygulaması devreye girmiştir. Bu düzenleme ile seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınarak yerlerine atanmış yöneticilerin getirilmesi mümkün kılınmıştır. Vesayet makamına, Belediye Kanunu’nun 45’inci maddesine eklenen ek fıkra ile belediye başkanlarını ve meclis üyelerini görevden alma yetkisi tanınmıştır. Bu durum, yerel demokrasiye ve halk iradesine ciddi bir darbe vurmuş, “seçilmiş” yerine “atanmış” yöneticilerin halkın temsilcisi olması gibi kabul edilemez bir sonuç doğurmuştur. Yine Belediye Kanunu’nda yer alan *“Görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan belediye organları veya bu organların üyeleri, kesin hükme kadar İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir”* hükmünün uygulanmasında iktidarın siyasal tercihlerinin etkin hale geldiği görülmektedir.

Yargının siyasallaşması, hukuk sisteminin kişiye göre işlemeye başlaması, millet iradesini yok sayan uygulamaların yaygınlaşması kaygı vericidir. Sandıkla gelenin ancak sandıkla gidebileceği ilkesine aykırı olan bu müdahaleler, demokrasimizin temel taşlarını yerinden oynatmaktadır.

Öte yandan, iktidar tarafından yapılan açıklamalarda, belediyelere kayyum atanmasının “terörle mücadele” gerekçesiyle haklı ve meşru olduğu belirtilmiştir. Ancak, bu gerekçelerin somut kanıtlara dayandırılması ve hukuki prosedürlerin titizlikle işletilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, bu uygulamalar keyfi bir yönetim anlayışının parçası olarak algılanacaktır.

Bugün belediyelere kayyum atanması istisnai bir uygulama olmaktan çıkmış, neredeyse rutin hale gelmiştir. Oysa yerel yönetimler, halkın doğrudan temsil edildiği en temel demokrasi birimleridir. Kayyum uygulamalarının halk nezdinde yarattığı olumsuz etkiler, sadece yerel yönetimlerin değil, aynı zamanda merkezi yönetimin de meşruiyetine zarar vermektedir.

Tüm bu gerekçeler ışığında, kayyum atamalarının demokrasimize verdiği zararların araştırılması, uygulamaların hukuki ve siyasi sonuçlarının değerlendirilmesi ve gelecekte benzer müdahalelerin önlenmesi için gerekli yasal düzenlemelerin tespit edilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca bir *Meclis Araştırması* açılmasını arz ve teklif ederiz.

Bülent KAYA
İstanbul Milletvekili
Grup Başkanı

GEREKÇE:

Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişki, yalnızca idari bir mesele değil, aynı zamanda demokrasinin işlerliği açısından hayati bir konudur. Kayyum uygulamaları, yerel yönetimlerin özerkliğini zedeleyen, halkın iradesini gasp eden bir yöntem olarak algılanmaktadır. 15 Temmuz hain darbe girişiminin ardından terörle mücadele gerekçesiyle devreye sokulan bu uygulama, demokrasinin özüne aykırı bir pratik haline gelmiştir.

Tamamen siyasi gerekçelerle yapılan bu müdahaleler, halkın iradesini hiçe saymakta ve yerel demokrasinin temellerini sarsmaktadır. Bu belediyelerdeki tüm süreçlerin şeffaf ve hesap verebilir bir biçimde yürütülmesi gerektiği halde, dosyalardaki gizlilik kararları halkın bilgi edinme hakkını engellemektedir.

Türkiye'nin bir hukuk devleti olarak bu sorunlarla yüzleşmesi, yerel yönetimlerde kayyum uygulamasının gerekçelerinin ve sonuçlarının şeffaf bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.